

Grażyna Karmowska, Andrzej Sobczyk

Akademia Rolnicza w Szczecinie

IDENTYFIKACJA KLUCZOWEGO SEKTORA LOKALNEJ GOSPODARKI JAKO CZYNNIK ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Wstęp

Wstępem do analizy konkurencyjności jest budowa bazy informacyjnej i jej udostępnienie zainteresowanym uczestnikom życia gospodarczego. W tym celu należy zgromadzić informacje niezbędne do formułowania planów i identyfikowania konkretnych projektów realizowanych przez samorządy i partnerów lokalnych.

Z punktu widzenia przydatności bazy danych w procesie decyzyjnym znacznie poważniejszym komponentem programu jest jednak sama analiza danych. Analizą nie jest prezentacja stanu danego segmentu, lecz opracowanie wniosków. Z kolei nie jest możliwe opracowanie wniosków opartych wyłącznie na danych z jednego poziomu bazy danych. Aby wnioski z niej płynące miały rzeczywistą wartość użytkową, konieczne jest skorelowane wykorzystanie informacji z różnych poziomów bazy danych.

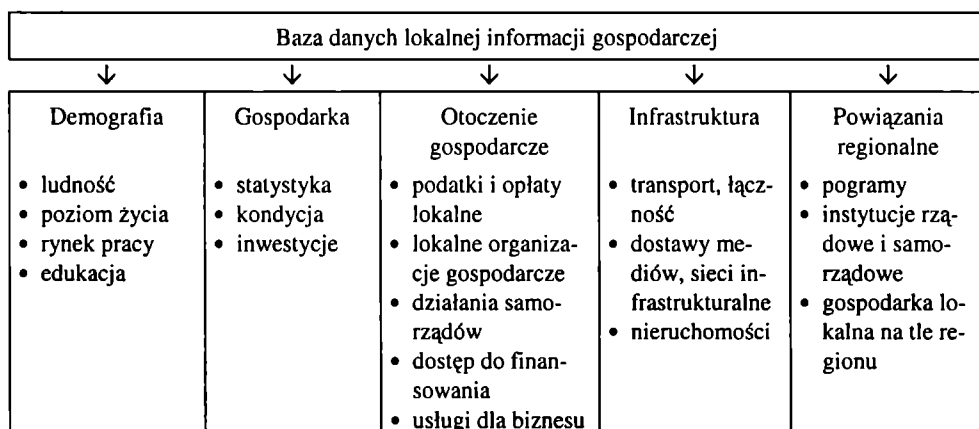
Celem analizy jest uzyskanie podstaw do identyfikacji kluczowych problemów gospodarczych, a w dalszej perspektywie do sformułowania rekomendacji do programów rozwoju. Planowane analizy mają za zadanie przede wszystkim pomóc w określeniu roli partnerów w stymulowaniu rozwoju regionalnego.

2. Lokalna baza informacji gospodarczych

Zasoby informacyjne gromadzone w gminach i powiatach, wykorzystywane na potrzeby rozmaitych opracowań, wniosków i sprawozdań, są bardzo rozległe. Jednakże, stanowiąc całościową bazę informacyjną, stale aktualizowaną i na bieżąco wykorzystywaną do celów zarządzania, nie zawsze są uporządko-

wane. Często mają charakter incydentalny. Zatem nadrzędnym celem utworzenia takiej funkcjonalnej bazy informacyjnej jest gromadzenie danych w ustalonym porządku, świadomie dobranym do sposobu korzystania z zasobów. Sposoby wykorzystania informacji zawartych w odpowiednio przygotowanej bazie zależą od inwencji użytkowników.

Posiadanie aktualnej informacji o stanie lokalnej gospodarki, barierach jej rozwoju oraz potencjale gospodarczym i inwestycyjnym pozwala także na dokonywanie porównań sytuacji w odniesieniu do innych samorządów lub np. do średnich krajowych czy europejskich. Struktura bazy danych uwzględnia przede wszystkim możliwości pozyskania najważniejszych danych oraz ich przydatność w pracach urzędów, organizacji gospodarczych i innych podmiotów związanych z gospodarką, w tym także samych firm prowadzących działalność. Warto podkreślić, że baza nie jest nadmiernie rozbudowana. Została jednak zaprojektowana tak, aby zakres danych można było poszerzać. Same informacje odnoszą się głównie do poziomu powiatu. Często jednak dane są gromadzone również na poziomie gminnym. Jednym z ważniejszych warunków jest powtarzalność danych. W wielu przypadkach analiza bez retrospektywy jest niemożliwa, stąd przewiduje się przynajmniej kilkuletni okres dla ekspozycji danych. Strukturę ujęto w pięciu grupach danych, opisujących samą gospodarkę oraz związane z nią bezpośrednio dziedziny (rys. 1). Parametry wyjściowe wskazane powyżej mogą być zapisywane osobno dla każdej gminy i poszczególnych lat. Zestawienie w arkuszu kalkulacyjnym daje możliwość analizy przestrzennej, analizy w czasie i pod kątem poszczególnych cech.

Rys. 1. Struktura bazy danych

Źródło: opracowanie własne.

3. Informacje finansowe jako podstawa wyboru kluczowego sektora lokalnej gospodarki

Zagregowane informacje finansowe w rozbiciu na osoby fizyczne i osoby prawne oraz na źródła osiąganych dochodów pozwalają na wyodrębnienie kluczowych sektorów dla rozwoju lokalnej gospodarki. Zestawienia te umożliwiają wyodrębnienie podmiotów ze względu na wielkość zatrudnienia oraz wielkość generowanych dochodów. Rozbicie na sekcje PKD pozwala wskazać sektor, który charakteryzuje się największymi parametrami.

Badaniem objęto powiat stargardzki w woj. zachodniopomorskim. Dane dotyczą lat 2001-2002. Z uwagi na specyfikę przetwarzania informacji przez Urząd Skarbowy (US), związaną z rocznym cyklem rozliczeń podatników, w analizowanym okresie były to dane najbardziej aktualne. Ogólną sytuację finansową powiatu przedstawiono w tab. 1.

Tabela 1. Zestawianie informacji z urzędu skarbowego

Wyszczególnienie	2000 r.	2001 r.	2002 r.
Liczba podatników CIT	722	781	786
Liczba zatrudnionych u podatników CIT	7 868	7 409	7 110
Liczba podatników PIT – baz działalności gosp.	43 324	44 907	45 797
Liczba prowadzących działalność gosp. PIT	5 496	5 781	5 926
Liczba zatrudnionych u podatników PIT	3 104	2 957	2 894
Liczba podatników – ryczałt	3 794	3 666	3 401
Liczba zatrudnionych – ryczałt	725	571	507

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Skarbowego Stargard Szczeciński.

Ustawa o dostępie do informacji publicznej daje możliwość pozyskania wszelkich informacji znajdujących się w posiadaniu instytucji publicznych. Szczególnie ciekawe staje się wykorzystanie danych pochodzących z urzędów skarbowych w zestawieniu z informacjami z urzędów pracy i danych demograficznych. Istotą systemu jest jego prostota i możliwość zastosowania w każdej gminie. Opiera się on na informacjach powszechnie dostępnych w urzędach: skarbowych, pracy, statystycznym i prostej aplikacji przetwarzającej zgromadzone informacje do postaci kilku syntetycznych wskaźników. Ponadto oprogramowanie stwarza możliwość generowania dodatkowych wskaźników poprzez zestawienie dowolnej kombinacji informacji zgromadzonych w poziomie wyjściowym. Podstawowy zestaw wskaźników obejmuje informacje na temat: liczby mieszkańców, liczby firm, wielkości zatrudnienia, wielkości bezrobocia, wielkości sprzedaży usług i produktów, wielkości eksportu, liczby osób osiągających dochody, wielkości dochodów osiąganych przez mieszkańców.

Województwo zachodniopomorskie wyróżnia się na tle kraju dużą liczbą firm zaliczanych do sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W liczbie podmiotów gospodarczych powiatu dominują zakłady osób fizycznych stanowiące ok. 85% podmiotów gospodarczych ogółem. Większość podmiotów gospodarczych (73,3%) działających na terenie powiatu ulokowana jest w mieście Stargard Szczeciński.

4. Charakterystyka kluczowego sektora

Do wyodrębnienia kluczowego sektora (pod względem wielkości zatrudnienia oraz dochodów generowanych przez sektor), wykorzystano przede wszystkim dane Urzędu Statystycznego w Szczecinie oraz dane z Urzędu Skarbowego w Stargardzie Szczecińskim (tab. 2).

Tabela 2. Charakterystyka podmiotów o przychodach powyżej 5 mln euro

Liczba podatników o przychodach powyżej 5 mln euro	71
Łączna kwota przychodów	722 445 041 zł
Łączna kwota dochodu do opodatkowania	18 592 018 zł
Liczba podatników, którzy ponieśli stratę	25
Łączna kwota strat	8 576 351 zł
Łączna kwota podatku należnego po odliczeniach	5 019 831 zł
Liczba zatrudnionych	3 032

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z zachodniopomorskiego Urzędu Skarbowego w Szczecinie.

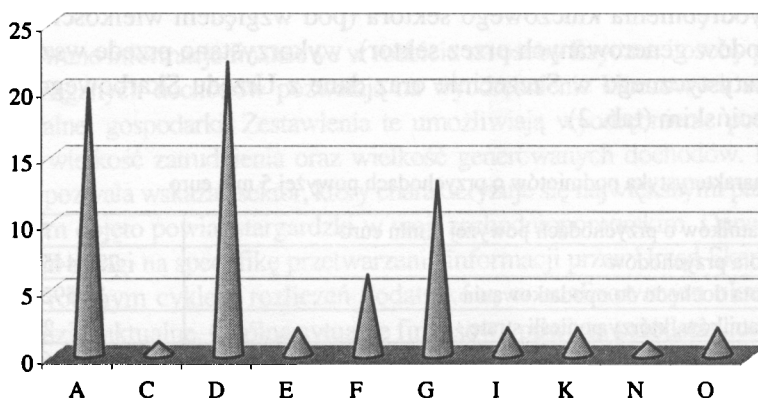
Do analizy wykorzystano również informacje z zachodniopomorskiego Urzędu Skarbowego w Szczecinie, który to od 2003 r. ewidencjonuje tzw. dużych podatników. W powiecie stargardzkim w 2003 r. było to 71 podmiotów. Z informacji o wielkości zatrudnienia wynika, że podmioty te mają znaczny udział w rynku pracy. Dla powiatu stargardzkiego dane charakteryzujące te podmioty zestawiono w rozbiegu na sekcje PKD, co pozwoliło na wskazanie kluczowego sektora w powiecie (tab. 3).

Tabela 3. Sekcje PKD

A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność
B	Rybołówstwo i rybactwo	J	Pośrednictwo finansowe
C	Górnictwo i kopalnictwo	K	Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej
D	Przetwórstwo przemysłowe	L	Administracja publiczna i obrona narodowa – obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne
E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	M	Edukacja
F	Budownictwo	N	Ochrona zdrowia i opieka społeczna
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	O	Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna
H	Hotele i restauracje	P	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników

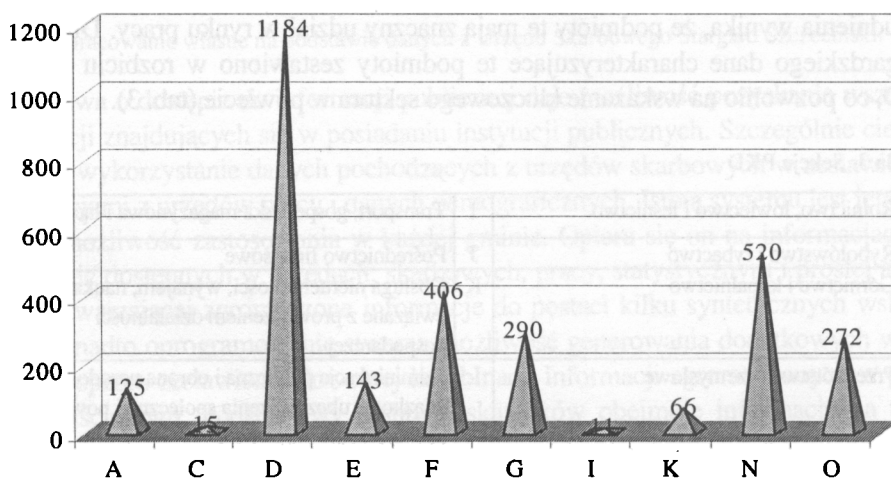
Źródło: opracowanie własne na podstawie klasyfikacji działalności gospodarczej PKD.

Wielkości charakteryzujące podmioty według sekcji przedstawiają rys. 2-5.

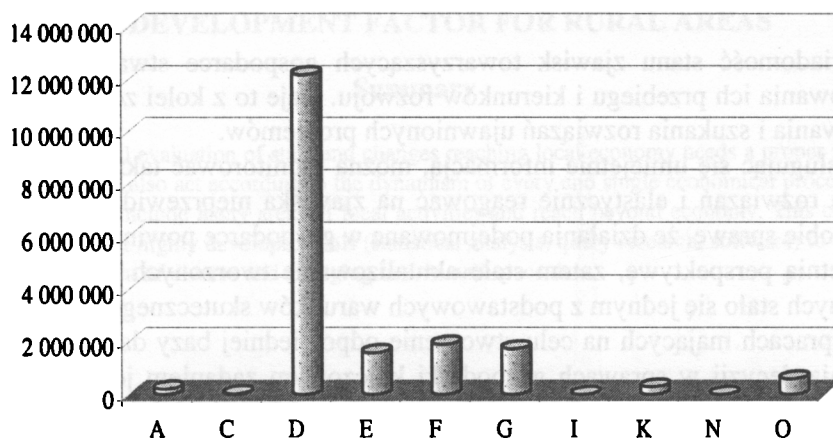
Rys. 2. Liczba podmiotów gospodarczych według sekcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zachodniopomorskiego Urzędu Skarbowego w Szczecinie.

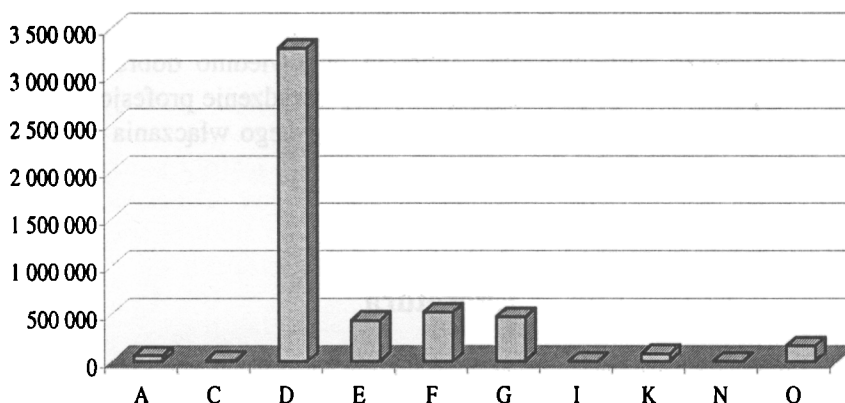
Rys. 3. Wielkość zatrudnienia według sekcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zachodniopomorskiego Urzędu Skarbowego w Szczecinie.

Rys. 4. Łączna kwota dochodu do opodatkowania według sekcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zachodniopomorskiego Urzędu Skarbowego w Szczecinie.

Rys. 5. Łączna kwota podatku należnego po odliczeniach według sekcji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zachodniopomorskiego Urzędu Skarbowego w Szczecinie.

Duże podmioty z terenu powiatu stargardzkiego generują ok. 1/3 całkowitego zatrudnienia, a najwyższym zatrudnieniem charakteryzuje się sekcja „przetwórstwo przemysłowe”. W 2004 r. w sekcji D są 24 największe podmioty (o przychodach powyżej 5 mln euro), kumulujące łącznie przychody w wysokości 199 211 420 zł.

5. Podsumowanie

Świadomość stanu zjawisk towarzyszących gospodarce stwarza możliwość analizowania ich przebiegu i kierunków rozwoju. Daje to z kolei zdolność do prognozowania i szukania rozwiązań ujawnionych problemów.

Posługując się umiejętnie informacją, można monitorować także skutki wdrożonych rozwiązań i elastycznie reagować na zjawiska nieprzewidziane. Praktycy zdają sobie sprawę, że działania podejmowane w gospodarce powinny uwzględniać wieloletnią perspektywę, zatem stałe aktualizowanie tworzonych zasobów informacyjnych stało się jednym z podstawowych warunków skutecznego zarządzania.

W pracach mających na celu stworzenie odpowiedniej bazy danych do podejmowania decyzji w sprawach gospodarki kluczowym zadaniem jest zidentyfikowanie możliwie wszystkich zjawisk bezpośrednio lub pośrednio towarzyszących działalności gospodarczej. Nie jest to zadanie proste, zakres bowiem niezbędnych informacji jest niezwykle szeroki. Stąd też wprowadza się ograniczenie zakresu do tych informacji, które wiążą się z możliwościami dokonywania podstawowej oceny stanu gospodarki, szukania rozwiązań i ich wprowadzania w ramach posiadanych kompetencji.

Coraz częściej samorząd zaczyna odgrywać rolę inicjatora przedsięwzięć i wydarzeń o charakterze gospodarczym. Zebranie odpowiednio dobranych danych, umiejętnie ich przetworzenie pozwalające na przeprowadzenie profesjonalnej analizy jest w tej sytuacji nieodzownym warunkiem czynnego włączania się samorządów w lokalne życie gospodarcze.

Literatura

- Berman N., *Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego*, Municipium, Warszawa 2000.
- Dziemianowicz W., Kierzkowski T., Knopik R., *Jak przygotować lokalny program rozwoju przedsiębiorczości? Poradnik dla gmin i powiatów*, PARP, Warszawa 2003.
- Sobczyk A., Szewczuk J., Żarkowski R., *Analiza potrzeb szkoleniowych pracodawców powiatu starogardzkiego*, Program Phare 2002, Koordynacja działań instytucji rynku pracy, pod nadzorem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Szczecin 2004.
- Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego Gmin, *Monitorowanie konkurencyjności lokalnej gospodarki – metodologia*, Szczecin 2003.
- Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego Gmin, *Koncepcja analizy konkurencyjności lokalnej gospodarki i stanu jej otoczenia*, Szczecin 2003.
- Wagner D., *Strategie rozwoju gospodarczego miast i gmin*, Municipium, Warszawa 1999.

MAIN LOCAL ECONOMY SECTOR IDENTIFICATION AS A DEVELOPMENT FACTOR FOR RURAL AREAS

Summary

Observation and evaluation of state and changes reaching local economy needs a proper system. This systems should also act according to the dynamism of every and single economical process. The observation should include many areas of local activities and reach beyond economy. This complex system as a basis has highly developed tools (statistical analysis, query research, software) to convert data and huge amount of diverse and changing in time and space data.